

ALFEDANS (Alvedans) har sin opprinnelse i et usedvanlig, men vellykket samspill mellom to instrumenter, nøkkelharpe (nyckelharpa på svensk) og symfonisk orgel. Nøkkelharpen har overlevd i Sverige fra renessansen til i dag, og har etterhvert blitt en viktig del av den skandinaviske musikkulturen.

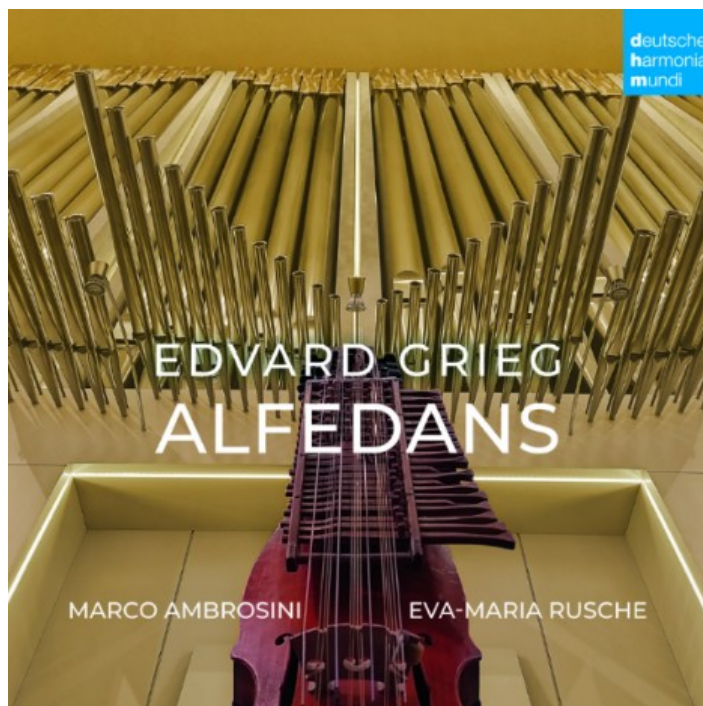
Harpens mange resonansstrenger gir en fascinerende klang og et spekter av harmoniske overtoner kombinert med varme og dybde. Akkompagnert av det “fargerike” symfoniske orgelet

skal vi følge Edvard Griegs musikalske fotspor. Med vakre og fengende folkemusikkmelodier ønsker vi å ta lytteren med på en nordisk-inspirert stemningsfull musikalsk reise gjennom et impresjonistisk og romantisk landskap.

I lys av de utallige nordiske folkesangene og dansene som Edvard Grieg brukte både eksplisitt og implisitt i sin musikk, er det nærliggende å tenke på han som "den" nasjonale norske komponisten. Dette yter han imidlertid ikke rettferdighet. Han følte seg ofte misforstått av sine beundrere, og ønsket i større grad å bli anerkjent som et kosmopolitisk menneske. Gjennom hele sitt liv var han tiltrukket av Europas kulturelle sentra som Leipzig, København eller Italia. Han lot seg inspirere av forgjengere som Schumann og Wagner og hadde personlige samtaler og samarbeid med kollegene Liszt og Brahms. Han brukte den typiske tysk-romantiske stilen, gjorde den til sin egen, og søkte hele tiden å gi musikken umiddelbare følelsesmessige uttrykk.

Grieg oppsøkte ofte naturen og det storslagne landskapet i Norge hvor han dyrket ensomheten. Dette hjalp ham med å overvinne både personlige og kunstneriske kriser. Lange turer i fjellet styrket hans mentale og fysiske helse. Det var i løpet av sommermånedene han tilbrakte i Lofthus ved Hardangerfjorden, og senere i huset sitt “Troidhaugen” ved Bergen, at han skrev sine viktigste komposisjoner. Her skrev han blant annet Norske danser - opus. 35. Komposisjonen skrev han først for firhendig klaver i 1880 etterfulgt av et arrangement for en pianist.

Grieg var generelt åpen for nye måter å arrangere komposisjonene sine på. Han satte stor pris på Robert Henriques orkesterversjon som kom ett år etter at den første fremføringen av komposisjonen. Noen år senere omskrev Hans Sitt “**Norske danser**” for Peters-Musikvorlag (musikkforlag i Leipzig).

Det var spesielt med sine **Lyriske stykker** (66 klaverstykker) at Grieg selv imponerte musikkforlaget. Klaverstykkene ble en slags dagbok for hele hans kreative periode og solgte ifølge forlaget som "varmt hvetebrød". Grieg ble gjentatte ganger oppfordret til å videreutvikle serien med "Lyriske stykker". Det ble til slutt en samling på

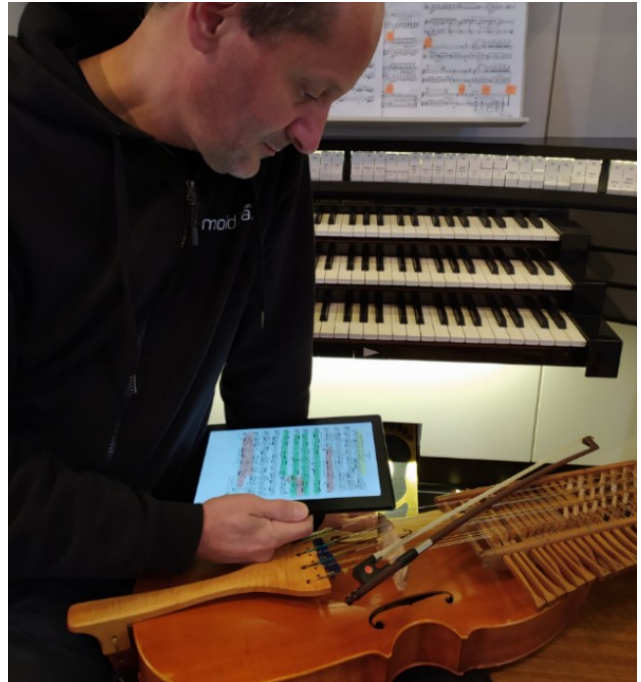
10 album. I denne samlingen kom hans dypeste og mest personlige følelser til uttrykk på en tilgjengelig måte som nådde et bredere publikum.

Ikke bare som komponist, men også som konsertmusiker ble han etterhvert kjent i hele Europa. Grieg opptrådte blant annet sammen med sin kone og kusine, Nina Hagerup, som var en populær sanger. De fleste av sangene (**Lieder**) ble trolig skrevet for henne. "Jeg elsker dig" er en av de mest kjente.

Norges bevissthet som selvstendig og uavhengig nasjonalstat utviklet seg gradvis i løpet av 1800-tallet. Dette gjenspeiles i den voksende interessen for de folkelige og kulturelle tradisjonene i eventyr, folkedans, sanger og kunst. Som ellers i Europa ble muntlig overbragte folkesanger nedskrevet. Samlingen *Ældre og nyere Fjeldmelodier* (1853-1867), folketoner samlet av Ludvig Matthias Lindeman, brukte Grieg ofte som en kilde til inspirasjon. Dette høres tydelig i den velkjente **Ballade opus 24** for klaver som ble skrevet vinteren 1875/76. I dette verket uttrykkes sorgen over at hans foreldre døde med ett års mellomrom, og inneholder en serie variasjoner som er utypisk for sjangeren. "Ballade i form av variasjoner over en norsk folkevise" er signaturen til komposisjonen. På spørsmål fra vennen og pianisten Percy Grainger om hvorfor opprinnelsen til melodien (med røtter tilbake til det 16. århundre) ikke ble nevnt i en fotnote, svarte Grieg at stemningen i den gamle "drikkevisen" var altfor ulik hans ballade. Hans bruk av denne folkesangen er ikke en musikkhistorikers tilnærming, men en romantikers. Når melodien spilles blir lytteren tatt med inn i en egen verden av den tematiske og kromatiske basslinjen og videre inn i en emosjonell fortelling gjennom musikalske variasjoner. For Grieg var bruken av folkemelodier aldri et mål i seg selv. Som en moderne kunstner fortalte han at han strebet etter det universelle ved å beskrive det individuelle, som det nasjonale igjen har sitt utspring fra.

Folkemusikkelementene er ikke bare tydelige når det gjelder rytme eller melodi. Komponisten bruker dem til inspirasjon, og skaper utover det rent funksjonelle en særegen og karakteristisk harmoni. Harmonien brukes både strukturelt, og som en måte å skape impresjonistiske farger og stemninger på.

Griegs musikk inviterer til å bli arrangert på ulike måter. Denne innspillingen med kombinasjonen nøkkelharpe og Winterhalter-orgelet i Konstanz, representerer et helt nytt arrangement. Orglets endeløse registerkombinasjoner og innovative muligheter gir Griegs klaverstykker mulighet til å skinne i et nytt og annerledes lys. Å sammenligne vår versjon med den originale for piano er interessant. Selv om det spesifikke pianistiske i komposisjonen kommer i bakgrunnen får musikken en ny orkesterdimensjon.

Klangfullheten og orkestereffekten av det symfoniske orgelet inspirerte oss til å velge nøkkelharpe framfor hardingfele som supplement til orgelet på denne musikalske reisen. Både den norske fela og nøkkelharpen har resonansstrenger, men vi valgte harpen både på grunn av dens spesielle klang og dens brede tonespekter. De rike og harmoniske overtonene i harpens strenger smelter sammen med orgelet og skaper en symfonisk samklang. Den innehar fleksibiliteten vi kjenner fra kammermusikk og den frie rubato-spillestilen.

Et omfattende arbeid med å omskrive arrangementet samt å spille på konserter var nødvendig for å tilpasse Griegs verk til nøkkelharpen og det symfoniske orgelet. Resultat er at det skapes en ny og uvanlig sound/lyd. En tolkning av verket som ikke bare skiller seg fra originalversjonen, men også fra alle tidligere tolkninger.

Vi håper vårt arbeid vil inspirere beundrere av Griegs musikk like mye som vi har blitt inspirert. La vår tolkningen være en hyllest til komponisten og den udødelige musikken som inspirerte oss til denne innspillingen.

Eva-Maria Rusche & Marco Ambrosini

Oversettelse: Hilde Grethe Skaret

CD release: 14th may 2021 (Sony Classical / Deutsche Harmonia Mundi)

www.marcoambrosini.eu – www.evamariarusche.eu

Kontakt: email@marcoambrosini.eu - em@claves.eu